

Ülevaade 20 oktoobril 2006. a Lahtis toimunud mitteametliku Euroopa Ülemkogu kohtumisest

Kellele: Vabariigi Valitsus
Kellelt: Riigikantselei
Kuupäev: 23.10.2006

Olulisemast:

- Arutelu kulges Eestile sobivas suunas ning eesistuja tehtud kokkuvõtted olid kooskõlas Vabariigi Valitsuse 28.09.2006 istungil heaks kiidetud seisukohtadega. Kuna tegemist oli mitteametliku ülemkogu kohtumisega, siis ametlikke järeldusi vastu ei võetud.
- Ülemkogu arutelu keskendus peamiselt energia küsimustele, õhtusöök Venemaa presidendiga varjutas innovatsioonipoliitika teema käsitlemise. Lisaks arutati lühidalt Euroopa Liidu migratsioonipoliitikat ning Ühendkuningriik võttis sõna Sudaani humanitaarkriisi teemal.
- Energiapoliitika arutelul tõdeti, et EL peab rääkima ühel häälel (sh õhtusöögil Venemaa presidendiga). Leiti, et tuleb minna edasi energia siseturu loomisega ning energiavõrkude ühendamise, mitmed liikmesriigid juhtisid tähelepanu Balti riikidele. Rõhutati energia efektiivsuse olulisust ning energiaallikate mitmekesistamise vajalikkust. Enamik liikmesriike pidas oluliseks kliimamuutuste sidumist energia küsimustega ning teema edasiarendamist. Avaldati toetust energiakorrespondentide võrgustiku loomisele.
- Innovatsioonipoliitika arutelu jäi planeeritust lühemaks, pikemalt käsitleti Euroopa Tehnoloogiainstituudi (ETI) loomist ning patendisüsteemi parendamist. ETIle avaldati toetust, ent sooviti jätkata arutelu detailide üle. Patendisüsteemi osas otsustati minna edasi lahenduse otsimisega Euroopa Ühenduse tasandil.
- Liikmesriigid rääkisid õhtusöögil Venemaa presidendi Putiniga ühel häälel. Energiaküsimuste kõrval tõstatati inimõiguste ning Gruusia teema. Leiti, et suhted Venemaaga peavad põhinema ühistel huvidel ja reeglitel. Venemaaga sõlmitav partnerluslepe peab hõlmama Euroopa Energia Harta ja G8 kohtumise järelduste põhimõtteid. Õhtusöögi näol oli tegemist ettevalmistava kohtumisega EL- Venemaa tippkohtumisele 24. novembril.
- Eesti võttis õhtusöögil sõna, rõhutades, et oluline on Venemaa kui partneri etteaimatav käitumine energia valdkonnas ning konflikt Gruusiaga ei anna selles osas kindlust.

Pikemalt:

Euroopa Liidu energiapoliitika

Arutelu keskendus energiapoliitika välismõõtmele ning oli suunatud eelseisva õhtusöögi ettevalmistamisele. Euroopa Komisjon oli valmistanud aruteluks ette taustapaberi, mida enamik liikmesriike toetas.

Eesistuja rõhutas oma sissejuhatuses ühise energiapoliitika olulisust, leides, et sealjuures tuleb pöörata erilist tähelepanu energia tarnete turvalisusele, konkurentsivõimele ning jätkusuutlikule arengule. Eesistuja pidas oluliseks, et ELil oleks ühtne vaade suhetes kolmandate riikide ja partneritega. Euroopa Komisjon pidas vajalikuks arutelu kolmel teemal: suhted Venemaaga; energiaturgude laiendamine ja energiaallikate mitmekesistamine; energia-korrespondentide võrgustiku loomine.

Kõik liikmesriigid olid päri, et Euroopa Liit peab õhtusöögil rääkima ühel häälel. Leiti, et energiaalane koostöö on vajalik mõlemale poolele, Venemaa vajab ELi turgu ja EL Vene energiat. Sealjuures on oluline on leida tasakaal huvide ning väärtuste vahel. Euroopa Energia Hartas ning G8 kohtumise järeldustes toodud põhimõtted peavad kajastuma Venemaaga sõlmitavas partnerlusleppes. Oldi seisukohal, et Venemaa energiasektorit tuleb liberaliseerida, et tagada juurdepääs rahvusvahelistele investoritele.

Liikmesriigid leidsid, et tuleb minna edasi energia siseturu loomisega ning energiavõrkude ühendamisele. Sealjuures juhtisid mitmed liikmesriigid tähelepanu Balti riikidele (nt Belgia, Poola jt). Mainiti energiapoliitika välis- ning sisemõõtme seotust, et ühtne ja integreeritud ELi energia siseturg aitab vähendada energiariske.

Liikmesriigid rõhutasid energia efektiivsuse olulisust. Leiti, et teemat tuleb pidada silmas suhetes kolmandate riikidega ning tõstatada vastavatel tippkohtumistel (nt Hiina, India). Oldi seisukohal, et kodanike ja ettevõtjate suhtumist tuleb muuta, veenda neid energia efektiivsuse kasulikkuses ja olulisuses.

Liikmesriigid rõhutasid energiaallikate mitmekesistamise vajalikkust. Leiti, et on vajalik minna edasi alternatiivsete energiaallikate kasutamisele ning arendada Venemaa kõrval suhteid teiste partneritega (Türgi, Alžeeria, Kasahstan, Norra jt). See aitab kokkuvõttes tagada Euroopale suurema energia julgeoleku.

Enamik liikmesriike pidasid oluliseks kliimamuutuste teema sidumist energia küsimustega. Teema tõstatasid UK ja Holland, kes rõhutasid kliimamuutuste keskkonnamõju kõrval ka mõju majandusele. Leiti, et teemaga tuleb edasi tegeleda.

Liikmesriigid pidasid oluliseks pöörata tähelepanu energiaturgude analüüsimisele ning teabevahetuse parendamisele (energiakorrespondentide võrgustiku loomisele). Mitmed liikmesriigid leidsid, et gaasi ja nafta kõrval tuleb aruteludes senisest enam tähelepanu pöörata teistele energiaallikatele, nagu näiteks bio- ning tuumaenergia.

Euroopa Liidu innovatsioonipoliitika

Innovatsiooni temaatika käsitlemine jäi planeeritust lühemaks. Eesistuja leidis, et teemale tuleb pöörata rohkem tähelepanu ning vaja on strateegilist lähenemist Euroopa Liidu tasandil. Euroopas on probleeme innovaatiliste lahenduste turule toomisega ning teadusaavutused on liialt killustatud. Eesistuja tõi välja neli olulisemat teemat: intellektuaalne omand (patendisüsteem); Euroopa Tehnoloogiainstituut (ETI); avaliku ning erasektori koostöö (*public-private partnership*); standardid. Liikmesriigid nõustusid innovatsiooni teema olulisusega ning tõid erinevaid näiteid võimalustest, kuidas innovatsiooni arendamisele kaasa aidata (maksusoodustused, avalikud hanked jne).

Enamik sõna võtnud liikmesriike toetas ETI loomist. Samas leiti, et arutelu detailide, sealhulgas rahastamise üle, tuleb jätkata. Euroopa Komisjon avaldas lootust, et algatus saab vastu võetud hiljemalt järgmise eesistumisperioodi lõpuks.

Intellektuaalse omandi osas leiti, et vaja on vähem kulukat patendisüsteemi ning parendamist vajab ka patendivaidluste lahendamise kord. Eesistuja tõi välja kolm võimaliku lahendust: status quo; edenemine Londoni protokolliga ja Patendivaidluslepingu raames (lahenduse otsimine liikmesriikide tasandil); edenemine Euroopa Ühenduse patendiga (lahenduse otsimine ühenduse tasandil). Belgia pakkus välja idee edeneda tihedama koostöö vormis, võttes aluseks adapteeritud Londoni protokolliga. Prantsusmaa pakkus välja ühenduse patendikohtuniku koostöö idee. Eesistuja võttis arutelu kokku, leides, et tuleb jätkata tööd leidmaks lahendus ühenduse tasandil.

Liikmesriigid avaldasid toetust tehnoloogiaplatformide initsiatiividele ja ühistele tehnoloogia initsiatiividele (*joint technology initiatives*). Tõdeti, et 2004 aastal käivitatud ARTEMIS projekt on üheks heaks näiteks avaliku ning erasektori koostööst. Leiti, et sarnaseid mudeleid, mis aitaksid lõhkuda barjääre teadusasutuste ning ettevõtjate vahel, on vaja toetada.

Standardite osas arutelu ei toimunud, komisjon mainis globaalsete standardite tähtsust ning eesistuja rõhutas kokkuvõttes, et teemaga tuleb edasi tegeleda.

Euroopa Liidu migratsioonipoliitika

ELi migratsioonipoliitika teema lisati kohtumise päevakorda Hispaania peaministri palvel. Euroopa Komisjon tõi välja kolm olulisemat teemat: globaalne lähenemine migratsioonipoliitikale (seotus arengupoliitikaga); piirivalveagentuuri FRONTEX tõhustamine; toimiva otsustusprotsessi kujundamine (volituste suurendamine ning vahendite eraldamine). Vahemereriigid väljendasid muret kujunenud olukorra pärast, leides, et vaja on laiemat lahendust kui üksnes keskendumine piirivalve küsimustele. Samas oldi päri, et piirivalveagentuuri (FRONTEX) tõhustamine on hetkel kõige pakilisem tegevus. Liikmesriigid rõhutasid eelseisva EL-Aafrika tippkohtumise olulisust ning koostöö vajalikkust transiidi- ja päritolumaadega. Mainiti tööjõuturgude ning immigratsiooni seost, samuti vajadust tegeleda immigrantide integreerimisega.

Eesistuja võttis teema kokku, rõhutades selle aktuaalsust ning vajadust toimida Euroopa Liidu tasandil solidaarselt. Teema juurde tullakse tagasi detsembri ülemkogu kohtumisel, milleks Euroopa Komisjon valmistab ette kommunikatsiooni (põhineb globaalsel lähenemisel).

Sudaan

Ühendkuningriik tegi lühikese avalduse, rõhutades, et Euroopa Liit peab jätkama surve avaldamist Sudaani valitsusele, et see lubaks riiki ÜRO rahuvalvajad ning alustaks läbirääkimisi mässulistega.

Õhtusöök Venemaa presidendi V. Putiniga

Euroopa Liidu liikmesriigid esinesid kohtumisel ühehäälselt, arutelu keskendus energiale. Eesistuja ja Euroopa Komisjon tõstatasid kõik lõunasöögi ajal kokkulepitud teemad. Rõhutati EL–Venemaa koostöö olulisust ning vastastikust sõltuvust, samuti põhjamõõtme tähtsust.

Leiti, et koostöö peab põhinema ühistel huvidel ja reeglitel. Liikmesriigid olid seisukohal, et Venemaaga sõlmitav partnerluslepe peab hõlmama Euroopa Energia Harta ja G8 kohtumise järelduste põhimõtteid. Rõhutati vajadust liberaliseerida Venemaa energiasektor ning võimaldada juurdepääs rahvusvahelistele investoritele. Eesistuja mainis üldsõnaliselt probleeme, mis tekkinud rahvusvahelistel ettevõtetel Venemaal (probleemid lubade taotlemisega, korrupsiooniga, maksustamisega jne).

Putin mainis, et hetkel on Venemaa EList rohkem sõltuv kui EL Venemaast. Leidis, et Euroopa Energia Harta ning transiidiprotokolli osas tuleb jätkata tööd. Rääkides investeringutest, mainis Putin, et Venemaa vähendab majandusharusid, kus väliskapitali osalusele on seatud piirangud. Putin rääkis lühidalt Sahhalin-2 projektist, rõhutades, et Venemaa kulutused on olnud planeeritud oluliselt suuremad ning lepinguid tuleb selles valguses ümber vaadata. Lisaks tõi ta välja probleemid investeringute tegemisel Euroopa Liitu, viidates, et piirangud ei tule kasuks koostööle.

Liikmesriigid tõstasid energia kõrval ka inimõiguste, pressivabaduse, Gruusia ja Tšetšeenia teema. Eesti rõhutas oma sõnavõttus, et oluline on Venemaa kui partneri etteaimatav käitumine energia valdkonnas ning konflikt Gruusiaga ei anna selles osas kindlust. Putin leidis, et konflikt tuleneb Gruusia võimudest ning selle alge ei ole mitte Gruusia- Vene suhetes, vaid Gruusia suhetes Abhaasia ja Osseetiaga. Samuti oli ta seisukohal, et Venemaal ei sea piiranguid sõnavabadusele ning kinnitas, et Politkovskaja mõrva uurimisega tegeletakse väga tõsiselt.

Õhtusöök oli ettevalmistav kohtumine EL-Venemaa tippkohtumisele 24. novembril, kus peateemaks uue partnerluslepe sõlmimine.